

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kort. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE



Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

Uitsl. voor verslagen en abbon. Dovenetelweg 57a 's-Gravenhage Tel. 68.45.41.
Secretariaat: Graaf Willem de Rijkelaan 15 Leidschendam Tel: 070 - 275154

W E E K B L A D

21e jaargang nr.9

nadruk verboden

22 oktober 1976

x in de kantlijn betekent de vraag

- " " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar, denkt dus zelf na over alles, wat gebracht wordt. Ons onderwerp dient volgens het programma van actuele aard te zijn. Daarom wil ik met u spreken over:

VERGAAT DE WERELD?

Wanneer je alle prognosen van de laatste tijd hoort, staat het er met de wereld bijzonder slecht voor. Over 20 jaren is er volgens de deskundigen een nijpend energietekort, terwijl de Rijn dan zover vervuild zal zijn, dat drinkwater in b.v. uw land een kostbare luxe gaat worden en men waarschijnlijk net als in Frankrijk voor de dagelijkse drank op wijnen of iets dergelijks zal moeten overschakelen.

Maar één geluk is er bij dit alles volgens de experts: Rond 1985 kunnen wij een atoomoorlog verwachten, dus zal al dat andere verder wel weer mee vallen.

Kortom: aan alle kanten hoort u de laatste tijd, dat het verkeerd gaat. Overal zijn diktaturen, overal heerst geweld en overal is men het met alle anderen volkomen oneens. Op deze wijze ontstaat er een stemming, die zich schijnt voor te bereiden op "die Untergang des Abendlandes."

De beschaafde wereld, zo roept men overal, staat op het ijkpunt aan zichzelf ten onder te gaan. Maar wat is daarvan waar en wat te denken van de situatie, zoals die nu in de wereld bestaat? Laat ons eens vragen, wat op grond van feitelijke toekomstverwachtingen de komende jaren kunnen brengen.

Om ergens mee te beginnen: De economie gaat steeds slechter. Begrijpelijk, want er zijn steeds meer mensen, die menen te mogen eisen, dat het hen voortdurend beter zal gaan. Steeds duidelijker wordt echter, dat die economie niet bepaald is voor het geluk en de werkelijke welvaart van de mensen.

Op het ogenblik, dat men leert productieve arbeid niet meer als een noodzakelijk bestanddeel van een menselijk leven binnen een gemeenschap te beschouwen en daarvoor in de plaats een gemeenschappelijk bestaan in zekere onderlinge harmonie stelt, zal b.v. in het westen een geheel nieuw cultuurpatroon kunnen ontstaan met als gevolg ook een veel grotere veerkracht van de gemeenschap, gebaseerd op diepergaande filosofische achtergronden.

Een dergelijke oplossing is niet één-twee-drie waar te maken, maar zo pessimistisch als degenen, die arbeid een onlosmakelijk deel van een nuttig menselijk bestaan achten, behoeven wij toch ook weer niet te zijn.

Het is natuurlijk dwaas om te denken, zoals sommige economen schijnen te doen, dat het voldoende is plannen te maken, daar de wereldeconomie zich daaraan zonder meer zal voegen. Aan de andere kant zij opgemerkt, dat de ontwikkelingen van economie en vooral de planeconomie, zoals die op het ogenblik voorkomen, als vanzelf vast zullen lopen.

Het resultaat daarvan is dan noodzakelijkerwijs een nieuwe benadering van de sociale gemeenschap. Dus hier behoeven wij niet al te pessimistisch te zijn, ook al zijn grote veranderingen op de duur niet te vermijden.

De verontreiniging van oppervlaktewateren enz. dan? Deze neemt inderdaad nog steeds toe. Vroeger kon men een oceaan oversteken, zonder iets anders dan water tegen te komen. Nu vaart men voortdurend door plekken olie en zal men een schutlaag voor de boeg aan moeten brengen om alle bierblikjes e.d., die men aanvaart, zonder al te grote schade terzijde te drukken.

Wat mogelijk overdreven klinkt, maar dicht bij de feiten komt. Wij moeten hier echter onmiddellijk op laten volgen, dat steeds meer mensen zich van deze situaties en de gevolgen daarvan voor de mensheid bewust worden en daarom proberen er iets aan te gaan doen.

Dat langzaamaan beginnen de zaak op te ruimen of te verbeteren slaagt in de particuliere sfeer steeds beter, maar bij grotere verontreinigingen wordt de situatie moeilijker, naarmate men met meer staten te maken krijgt. De Rijn is hier een goed voorbeeld van.

De verontreiniging van de Rijn is niet vooral te danken aan de kwade wil van staten en mensen, maar vooral door het feit, dat men de belevingen en het standpunt van anderen niet voldoende wil aanvaarden. Een ieder spreekt vanuit zijn eigen standpunt, verdedigt eigen belangen en is niet bereid om met anderen rekening te houden, die "dergelijke kleinigheden best zelf zouden moeten kunnen oplossen".

Openlijk doet men natuurlijk wel, alsof men zich in wil zetten voor het gemeenschappelijk belang, maar op de achtergrond wil men voornamelijk rekening houden met eigen economie. Die, zo stelt men, gaat reeds slecht genoeg. Indien wij nu omentwille van anderen zeer kostbare maatregelen zouden moeten gaan nemen, zal ons volk dit enz.

Rijnwater zal overigens na een aanmerkelijke kwaliteitsverslechtering in de komende 5 à 6 maanden, waarschijnlijk in de herfst van het volgende jaar, een aanmerkelijk betere kwaliteit vertonen dan nu. Want een troost mag zijn voor

allen , die bij waterwinningsbedrijven werkzaam zijn.

De situatie,zoals wij deze in de politiek zien, is eveneens wat zonderling. In feite zien wij, dat de z.g. politiek steeds verder komt af te staan van de werkelijkheid. Wat vreemd in de oren zal klinken van degenen, die zich met deze sport bezig houden,maar duidelijk is voor elke onbevongen toeschouwer.

Dit verschijnsel heeft echter wel degelijk zijn goede zijde. Vroeger had de politiek een directe greep op de massa, zodat grote delen,of zelfs het geheel van een volk,in handelen en denken bepaald kon worden door mensen, die een bepaalde politiek voor stonden.

Nu is het zo, dat de politici doen, of zij de massa leiden, terwijl het gewone volk meer en meer zijn eigen gang gaat. De politicus zal zijn plannen en bestrevingen dan nolens volens aan de feiten voortdurend aan moeten passen. Langzaam maar zeker zal ook in de politiek de situatie wat meer naar normaal terugkeren en zal extremisme, na enkele grote uitbarstingen in de komende jaren, weer meer en meer verdwijnen.

Ik dacht, dat in de politiek van het ogenblik 3 grote vergissingen een rol spelen. In de eerste plaats rekent men in bepaalde landen zeer sterk op de solidariteitsgevoelens van de mensen. Solidariteitsgevoelens zijn bij alle mensen aanwezig, zolang dit niets of bijna niets kost. Maar wanneer men zelf grotere offers voor anderen zou moeten gaan brengen, liggen de zaken aanmerkelijk moeilijker.

In de tweede plaats gaat men uit van het standpunt, dat alle mensen in feiten toch het goede willen en dan bovendien nog het goede in de omschrijving, die de leiders daarvan plegen te geven. De praktijk wijst echter uit, dat in de meeste landen de mensen iets willen, wat volgens hun leiders juist niet goed is.

In China kun je hiervan ook voorbeelden zien. Er is in dit land een nogal sombere situatie ontstaan. Wel zal men voorlopig Peking van energie kunnen voorzien,indien men een dynamo koppelt aan het graf van Mao, want die keert zich in hoge frequentie om in zijn graf .

Inderdaad een wat flauwe grap, die echter duidelijk maakt, dat niemand in staat is het streven en karakter van een volk geheel volgens eigen inzichten te regelen, zelfs wanneer men over zeer veel macht beschikt.

Bezie je echter een dergelijke situatie binnen het kader van de feiten op de wereld, dan kom je al snel tot de konklusie , dat zij weinig of niets met de werkelijkheid te maken hebben.

Want wie te maken krijgt met China, heeft niet, zoals men schijnt te veronderstellen, werkelijk te maken met de partijheersers,of zelfs maar met de leiders van het Rode Leger. Je hebt voorlopig nog te maken met de boeren van China, die nog steeds een meerderheid vormen en maar beperkt beheersbaar zijn, juist door de wijze, waarop zij zich aan uiterlijke vormveranderingen plegen aan te passen, zonder hun eigen mentaliteit werkelijk te veranderen.

Zelfs de chinezen, die in de grote bedrijven werken, hebben nog steeds een dermate landelijke achtergrond, dat men met evenveel recht over de chinese boerenpartij zou kunnen spreken, als over een chinees-kommunistische partij.

De chinezen worden, zoals b.v. de amerikanen, hier te zeer gezien als een enkele massa, als een enkel volk. Men begrijpt kennelijk weinig van de grote verschillen, waardoor dergelijke volkeren in vele groepen verdeeld zijn en ook zullen blijven.

Wanneer iemand onder u zou willen spreken over de eenheid in het volk, het streven van het volk, de idealen van het volk, zou ik hem wijzen op de grote verschillen en verdeeldheden, die zelfs in uw eigen kleine land bestaan en zich niet alleen tot theorieën beperken, maar leefwijze, taalgebruik en verdere achtergronden betreffen.

De konklusie is na een eerlijke beschouwing onvermijdelijk: werkelijke nationale eenheid is en blijft altijd weer een fictie. En op grond van een fictie kun je de wereld niet beheersen. Daarom is het zaak de werkelijk invloeden en internationaal optredende invloeden te herkennen en te omschrijven.

De mensen moeten leren niet met theorieën te volstaan, maar ook feiten te scheppen en feiten kunnen alleen daar ontstaan, waar grotere groepen mensen een beter leven en een groter geluk menen te kunnen vinden in een streven, dat feitelijke veranderingen tot stand brengt en gelijktijdig een machtsstructuur tot standbrengt, waardoor men de ontstane veranderingen kan verdedigen tegen andere groepen.

Het ziet er naar uit, dat zo hier en daar op de wereld de mensen zich reeds meer met de feiten dan met geloof en stellingen bezig zijn gaan houden. Bij het bezien van b.v. de V.s. valt mij op, dat de invloed van de bureaucraten en technocraten langzaam maar zeker taant.

Er zijn groepen overal, die verzet plegen. Hier protesteert men met steeds groter kans gehoord te worden tegen een atoomcentrale, die niet werkelijk veilig is, elders verzet men zich tegen landprojecten, of komt men zelfs daadwerkelijk in verzet tegen een nieuwe, maar alleen theoretisch praktische regeling van het verkeer.

In al dergelijke gevallen gaat het nog steeds om minderheden, die in verzet komen. Maar vele minderheden, ook al blijven zij hun eigen wegen gaan, zijn in verband met regeringen e.d. te vergelijken met jachthonden.

Wanneer je maar voldoende jachthonden hebt, kun je zelfs de gevaarlijkste beer, die er is, de grizzly, zonder meer doodjagen. Iets dergelijks is gaande in de Usa tegenover de federale instanties. Ik heb medelijden met de politici, die hier moeten proberen, gelijktijdig het vertrouwen van hun constituenten te behouden en toch de macht van Washington, die gelijktijdig hun belangrijkheid en mogelijkheden bepaalt, in stand te houden. Ik ben er van overtuigd, dat dit in de komende jaren steeds moeilijker zal worden.

Bezie ik de situatie, zoals deze zich in oostbloklanden ontwikkelt, dan valt mij op, dat de onvrede hier kennelijk steeds meer toeneemt. Er ontstaan steeds meer afwijkende verschijnselen, die indruisen tegen de wil van de leiders. Je vraagt je af, hoe dit mogelijk is. Een voorbeeld: een courant publiceert een artikel over de nadelen en belemmeringen, die ex-volgelingen van Dubczek nog steeds ondervinden in hun particuliere leven enz.

Zo iets klinkt u in het westen onbetekenend in de oren,

omdat het gezag al snel ingrijpt en verontschuldigen van redacties klinken. Niemand zal toegeven, dat het zo bedoeld was, dat de mensen zich van dergelijke dingen bewust zouden worden. Want niemand legt graag zijn hoofd bij de beul op het blok.

Maar dacht u nu werkelijk, dat een dergelijke artikel gepubliceerd zou kunnen worden en verdeeld onder de mensen, zonder protesten die onmiddellijk ingrijpen mogelijk maken dus, wanneer niet een steeds groter deel van het volk zich bewust is van of attent begint te worden op deze feiten?

Zeker, in oostblok-landen reflecteert de pers altijd weer de meningen van de regeerders en ontstaat ergens een afwijkende publicatie, dan kan men er wel van verzekerd zijn, dat deze weerklank vond in een groot deel van de bevolking.

Ook in landen als Polen, DDR en Rusland zelf vallen eigenaardige verschijnselen op: zo worden steeds meer tentoonstellingen van kunst toe gelaten, die tot voor kort als decadent verboden was. Uitvoering van muziek, ook de decadente kapitalistische muziek - die daar gemiddeld nog aan de beatlesstijl toe is - worden meer en meer, zij het aarzelend, toe gelaten.

Hier en daar probeert men er nog wel iets aan te doen.

Maar de smaak van het volk is kennelijk niet zo eenvoudig te beïnvloeden. Zelfs het arresteren van musici, die de gewraakte muziek uit durven voeren, heeft kennelijk niet al te veel zijn. De overheden maken zich, ook in de ogen van eigen onderdanen, belachelijk, wanneer zij bandjes arresteren en proberen te veroordelen " omdat zij opruiende muziek maakten".

Op zich zijn deze dingen misschien voor u niet zo interessant, maar alles te samen maakt steeds meer duidelijk, dat de mensen aan het veranderen zijn. Dergelijke veranderingen zijn in feite een soort ondergang van de wereld, zeker voor de mensen, die zich zo prettig gevoelden bij de bestaande toestanden en mogelijk ook nog eens geloofden, dat het mogelijk is alles steeds weer bij het zelfde te houden: mensen dus, die menen, dat een eenmaal bestaande ordening, wel en samenhang onaantastbaar dient te blijven.

Zeker: de " leiders" willen ook wel het een en ander veranderen. Maar wie goed de feiten volgt, ziet steeds weer, dat de wereld wel verandert, en zelfs in snel tempo, maar dat zij zich daarbij niet wenst te houden aan de door heersers en deskundigen opgestelde plannen.

Er zijn op het ogenblik, zelfs in de laatste 14 dagen, ontwikkelingen aan te wijzen, die in strijd zijn met alle gegevens, waarop de club van Rome haar laatste alarmerende rapporten heeft gebaseerd.

Er zijn in deze dagen vele nieuwe tendenzen kenbaar, zowel in de wijze, waarop de bevolking reageert op verschillende zaken als ook economische tendenzen, koopgedrag van de burgers enz. die niet stroken met b.v. de gegevens van planbureau's en hoe dergelijke prognostisch optredende instellingen zich verder willen noemen.

Kennelijk wordt het steeds moeilijker om, zich baserende op gegevens uit het verleden, een juist beeld te krijgen van toekomstige mogelijkheden en ontwikkelingen. In zekere zin is dit een ondergang van de wereld, het vergaan van een lang geldig geacht wereldbeeld.

Wanneer wij kijken naar de verschillende reeksen van rampen, die er reeds geweest zijn en nog zullen komen, kun je wel beweren, dat de wereld wat schudt. Trouwens, er zullen nog wat aardbevingen komen, stormrampen, aardverschuivingen, toenemend lawinegevaar in berggebieden rond maart. Prettig is natuurlijk anders. Dat ben ik met u eens.

Gelijktijdig echter duidt dit alles er op, dat alleen van kleine veranderingen sprake is. Een wereld, die zal vergaan, explodeert, stort in een zon. Ernstig is een plotselinge klimaatsverandering ook voor het leven op een wereld. Maar van dit alles is nog geen sprake.

Je zou je toch eens af moeten vragen, waarom zoveel mensen dan toch op het einde van de wereld zitten te wachten. Bij enkelen is deze denkwijze nog te verklaren: de mensen, die er van overtuigd zijn, dat, wanneer de dag des oordeels eenmaal aanbreekt, zij als uitverkorenen verder eeuwig zullen verder leven. En die mensen zijn bang om dood te gaan, dus hopen zij maar, dat het einde der tijden snel zal aanbreken.

Dergelijke oorzaken voor de ondergangsgedachte zijn echter maar uitzonderingen. Het gevoel, dat het vandaag of morgen dan toch wel afgelopen zal zijn met de wereld, is volgens mij voornamelijk een gevolg van het onvermogen bij vele mensen om zich aan de feitelijke situatie aan te passen.

Het is niet de wereld, die vergaat, maar een betrekkelijk groot en vaak zelfs invloedrijk deel van de mensheid kan de veranderingen niet aan en stelt: dit is onaanvaardbaar, dit is onmogelijk, hier ben ik machteloos en dus kan dit niet. Wanneer het er uiterlijk op lijkt, moet het wel een teken zijn, dat het vergaan van de wereld nabij is.

De ondergang is voor vele mensen in feite niets anders dan een verkozen alternatief voor een reeks veranderingen, die het ik emotioneel niet kan verwerken.

Zo bezien kun je de vraag, of de wereld vergaat, alleen op persoonlijke basis beantwoorden. Want de ontkenning of erkenning van het bestaan is kennelijk voor een groot deel gebonden aan de verwachtingen, die je koestert t.a.v. de wereld.

Wanneer bij u het quid pro quo, het: voor wat hoort wat, de grootste rol in het leven speelt, dan is de ondergang voor u inderdaad gevoelsmatig nabij. Want er bestaat steeds minder samenhang tussen hetgeen je ontvangt en hetgeen je daarvoor geeft. Reeds nu zijn de verhoudingen van eens geheel of grotendeels teloor gegaan. Kijk maar eens naar het effect van uw sociale verzekeringen op het menselijk gedrag.

Het is bovendien geen wereld meer, waarin je zonder meer kunt stellen: ik ben bezig, dus heb ik macht en gezag. Het is zelfs geen wereld meer, waarin je kunt roepen: ik ben de leider, en dan zeker zijn, dat een ieder je ook zal volgen. En hoe het daarmee staat, zult u binnenkort wel in het NVV kunnen zien, waar u de van zichzelf zo overtuigde leiders de meest krankzinnige toeren zult zien uithalen op het slappe koord om de wil van anderen en hun eigen theorieën uiterlijk overeen te doen stemmen. En dat is alleen reeds in uw eigen land. Elders zal het er vaak nog woester aan toegaan.

In feite hebben wij overal te maken met mensen, die niet

kunnen aanvaarden, dat de omstandigheden veranderen, zelfs al is het voor een ieder zonder meer duidelijk, dat er een grote verandering aan de gang is.

Juist daarom legt men de nadruk op ondergangsverschijnselen. Het is of men met de waarschuwingen, dat de aarde binnenkort mogelijk zal vergaan, het leven op deze aarde zal onder de huidige omstandigheden niet lang meer kunnen voortbestaan, anderen er toe tracht te bewegen, het oude te samen te beschermen. En juist dit is niet meer mogelijk.

Dat is de kern, het gehele eieren eten. En 't is niet eens Pasen. Of mogelijk toch? Wat Pasen is het feest van de heropstanding.

En de mensheid staat dicht voor een nieuw ontwaken. Laat ons dus maar aannemen, dat het waarschijnlijk toch paaseieren zijn, die zo uit onze rede voortkomen.

Kijk eens, wat er geestelijk aan de hand is en besef, dat de verontreiniging van b.v. de Rijn wel een materieel feit is, maar dat de oorzaak van deze steeds voortgaande verontreiniging eerder het gevolg is van een bepaalde mentaliteit en niet van feiten zonder meer. Een dergelijke mentaliteit zal volgens mij alleen kunnen bestaan bij een gebrek aan geestelijk besef. En dat kun je in vele andere gevallen eveneens stellen.

Wat is er dus aan de hand? Wij zien vooral, dat de mensen vrijer willen zijn. Vrijheid betekent vooral: vrijheid van denken. Er zijn wel nevenverschijnselen van dit verlangen, zoals de leuze: baas in eigen buik en dergelijke, maar deze zaken zijn uiteindelijk maar bijkomstigheden. Het zijn de symptomen. De werkelijk innerlijke kracht hierbij is toch vooral de geestelijke mens, de innerlijke wereld, waarin men probeert wat meer op eigen voeten te staan.

De oorzaak van dit alles is de mens, die geen genoegen meer neemt met een hem voorgegoochelde God of ideaal, met beloften als: een betere wereld voor onze kleinkinderen. De mens wil zelf beleven, zelf zijn mogelijkheden en beperkingen ervaren en zo een eigen oordeel vellen over het leven en eigen ik.

Deze verandering speelt vreemd genoeg overal een rol. De mens, die in zichzelf een waardeoordeel velt over de wereld en eigen ik, komt op een punt, waarbij hij het belang van al wat hij naar buitentoe is en doet, gaat afwegen tegen zijn innerlijke werkelijkheid.

Dat betekent niet, dat een dergelijk mens alle uiterlijke acties zonder meer staakt op het ogenblik, dat hij innerlijk beseft, dat zij niet veel uithalen. Want een mens pleegt zijn bestaan nu eenmaal op te bouwen op een sleur

Maar het betekent wel, dat de nadruk bij alles, wat een mens doet, anders komt te liggen. Wanneer kleine actiegroepen opeens op gaan treden, nu voor dit, dan voor het ander, zo kunnen wij dit als een symptoom van de verandering beschouwen. Mogelijk zeggen wij dan medelijdend: zij denken nu, dat ook hun haan koning kan kraaien. Maar als alle hanen gelijktijdig kraaien, is het een leven als een oordeel en niemand kraait werkelijk koning. De hanen hebben dan de neiging om te vechten, zodat de sociale hervormingen, waarvoor dergelijke groepjes staan, meestal uitlopen op een hanengevecht.

Maar al die mensen, die op hun wijze zoeken naar een persoonlijk aanvaardbare relatie met het leven, het bestaan, zullen als vanzelf ook een eigen beeld krijgen van vrede en geluk.

Een dergelijk beeld zal dan niet meer opgebouwd zijn uit het verwerven van bezit en luxe, de laatste grote kleurent.v. met magische toets enz., of de nieuwste auto. Geluk is eerder een innerlijke kwestie geworden, een gevoel. Dit gevoel kun je mogelijk ook beleven door zinloos in je handen te klappen, of een deuntje te fluiten.

Het beeld van innerlijke harmonie, zowel als van menselijk geluk, wordt bij steeds meer groepen onafhankelijk van de maatschappelijke toestand, bezit e.d. beleefd.

Maar zij zullen daardoor ook volgens mij dichter bij God en de werelden van de geest gaan leven, omdat zij in de plaats van tijdelijke verschijnselen blijvende innerlijke zaken op de voorgrond gaan plaatsen. Wat natuutlijk mijn visie is en geen noodzakelijke waarheid behoeft te bevatten.

Wel is zeker, dat mensen, die dit innerlijk beleven, op de voorgrond gaan plaatsen, veel beter zullen kunnen beseffen, wat hun medemensen nu eigenlijk beweegt.

Men zal zich dan vragen moeten gaan stellen, die andere dan zuiver materiele zaken aan de orde stelt. Ik kan mij voor uw land een dergelijke vraag voorstellen als: Is de wijze, waarop Nederland ontwikkelingshulp verstrekt, wel voor eigen land zowel als de ontvangende landen goed en verantwoord? En heel veel mensen zullen dan diep in hun hart erkennen, dat dit niet het geval is.

Want, zo zal men beseffen, wij moeten de mensen de kans en het geluk van een jezelf ontwikkelen gunnen en kunnen niet aanvaarden, dat men door anderen in een project ontwikkeld wordt.

Het is mogelijk aardig hierbij even op te merken, dat de nieuwe tendens, niet alleen in uw land, maar praktisch overal, een toenemende achterdocht tengevolge heeft met betrekking op alle projectontwikkelaars. Het is hierdoor moeilijker dan in het verleden om b.v. in de bouwwereld een zakelijk verantwoord project op te zetten. Want veel meer mensen dan vroeger gaan zich onmiddellijk bij het bekendworden van de plannen afvragen, wat dit voor hen zelf dan wel betekenen kan.

Nu zal men ondanks dit alles op basis van een vooral bij gezagsdragers nog heersende regentenmentaliteit toch nog dergelijke plannen door kunnen zetten, zij het met mogelijk enige onbelangrijke toegevingen aan het volk. Maar over een vijftiental jaren zal zelfs dat niet meer mogelijk zijn.

De achterdocht tegen lang gangbare leuzen en materialistische redeneringen neemt hand over hand toe. Dit is voot mij tevens het bewijs van een versnelde geestelijke ontwikkeling. Maar indien er in steeds meer mensen sprake is van een versnelde geestelijke ontwikkeling, zullen er op aarde ook andere geestelijke krachten ontwaken en zal men ook meer materiele problemen, als b.v. het energieprobleem, op een geheel andere wijze op kunnen gaan lossen dan men zich nu voorstelt. De nadruk zal dan meer liggen op een gebruik van de steeds meer ontwakende innerlijke krachten van de mens dan op het bouwen van atoomcentrales, om een voorbeeld te geven.

O, atoomcentrales zal men ook nodig hebben, maar toch niet in zo grote aantallen, als men nu schijnt te denken.

Vervelend voor velen is het feit, dat je steeds minder je eigen waarheid aan een ander zult kunnen verkondigen, wanneer deze alles, wat hem gezegd, of gedaan wordt, allereerst toest aan eigen innerlijk.

Aan de andere kant betekent dit, dat, daar men geen eenzijdig denkbeeld meer aan anderen op kan leggen, veel meer in synthese zal gaan denken, zoekende naar de mogelijkheid om het vele samen te voegen en niet meer zal streven naar polarisatie.

Polarisatie betekent overigens, dat men reageert als een kind; dat een driftbui krijgt, omdat de ouders het er niet meer mee eens zijn, dat het alles doet, wat het maar wil. Synthese echter betekent, dat je meer begrip moet hebben voor de mogelijkheden, die men werkelijk heeft, dat men begrip moet hebben voor de visie en verlangens van anderen om zo, met gebruikmaking van alle gegeven en alle middelen, tot een oplossing te komen.

Wanneer deze neiging toeneemt op de wereld en zowel het materiele streven als het geestelijk besef van de mensen omvat, hoe kan dan de wereld vergaan?

In de mensheid ligt een scheppend vermogen, dat groot genoeg is om zelfs een geheel nieuwe wereld voort te brengen, wanneer er geen andere mogelijkheid bestaat. Waaraan zou de wereld van de mensen dan nog ten onder kunnen gaan? Hoe zou dan de mensheid geheel kunnen uitsterven?

O, er zullen in de komende jaren nog heel wat mensen elkaar vernietigen. Dat is bijna onvermijdelijk te noemen. Maar degenen, die elkaar vernietigen, zijn de dwazen, die nog steeds er van overtuigd schijnen te zijn, dat het letterge-trouw volgen van een stelling belangrijker is dan menselijkheid, dat het belangrijker is er voor te zorgen, dat een ander niet op zijn eigen wijze gelukkig kan zijn, dan er voor te zorgen, dat je zelf gelukkig kunt worden. Want daarop komt het gemeenlijk weer.

Ik zou het wereldondergangsbeeld, dat door zovelen zo geheel anders wordt geschetst, willen verwerpen. Mensen spreken over een technische ondergang, een zedelijke ondergang, een oordeel, uitsterven van de mensheid enz. De argumenten, die tegen dit alles aangevoerd kunnen worden, zijn volgens mij de volgende:

Een toenemende versnelling in de innerlijk verandering der mensen betekent naast een veel grotere onrust in elk bestaand bestel wel degelijk ook een nieuwe orientatie van de mensen. Hierdoor zullen vele factoren, die nu voor het geheel van de mensheid schadelijk schijnen te zijn, in betekenis veranderen of worden opgelost.

Naarmate mensen zich meer bewust worden van de noodzaak zelf gelukkig te zijn en steeds minder dit geluk van anderen afhankelijk willen stellen, zal er een steeds geringere aandacht bestaan voor materialistische waarden en winstmogelijkheden. Daarvoor in de plaats komt een zoeken naar eigen innerlijke rust een samenhang met anderen.

Daar, waar dit gebeurt, zullen de vele knelpunten, die nu in de economie bestaan, zichzelf oplossen - niet doordat die economie opeens weer sterk begint te groeien, maar door een steeds beter in de pas lopen van productie en behoefte.

De ontwikkeling van elk ik als een zelfstandig denkend wezen brengt ook nóg iets anders met zich: Het zal voor steeds meer standen moeilijker worden zich te verschansen achter een geheel eigen taaltje. Wanneer de dokter spreekt in latijn, zal de patiënt een begrijpelijke nederlandse vertaling eisen. Wanneer politicus, econoom, theoloog met een ingewikkeld argument aan komen dragen, zal men van hen eisen dit duidelijk en begrijpelijk te maken in eenvoudige woorden en feiten. Steeds meer zal men eisen zelf te kunnen begrijpen en een eenvoudig verkondigen van iets als enige waarheid, of de meest juiste oplossing afwijzen, zolang men geen inzicht kan krijgen in de achtergronden van dergelijke stellingen. De vraag naar verduidelijking betekent in wezen niet alleen, dat de verhoudingen duidelijker worden, maar ook een zuiverder inspelen van individuen op de hoofdzaken in de nu begrepen ontwikkelingen.

Het geheel zal dan proberen alle problemen op te lossen en niet meer de oplossing van problemen, die men eenvoudig niet wil of kan begrijpen, aan enkele specialistisch denkende figuren delegeren.

Zeker indien men nu vanuit een bepaald standpunt nóg kan denken aan een ondergang van de wereld, geldt, dat door een groei van besef bij steeds meer mensen, zelfs deze interpretatie van de verschijnselen in deze dagen wordt opgeheven. Wat enkele gegevens zijn, waarover u na moogt denken. Onmiddellijk commentaar geven mag natuurlijk ook.

x Wat te zeggen van het z.g. gezonde egoïsme, waarop economische vooruitgang, ontwikkeling enz., gebaseerd is. Zo ik u juist begrepen heb, zal dit verdwijnen, maar vraag mij dan af, of daardoor geen terugspiraalen zal plaatsvinden met alle moeilijkheden, die daaraan verbonden zijn.

- Hetgeen men gezond egoïsme placht te noemen, is al lang niet zo gezond meer. Ik wijs op de toch wel egomane wijze, waarop vele personen in uw dagen zichzelf, hun denkbeelden, macht en wat dies meer zij, aan anderen proberen op te leggen. Eigen grootheid uit men kennelijk steeds meer, door materiaal te vernietigen, anderen te mishandelen, of af te dreigen.

Het is volgens mij duidelijk, dat dit z.g. gezonde egoïsme op het ogenblik in de weg staat van de oplossing voor vele problemen, die men toch algemeen zo urgent acht.

Denk aan de loon- en prijsspiraál. De arbeider heeft een gezond egoïsme, dus vraagt hij meer loon. De fabrikant heeft eveneens een gezond egoïsme en beseft, dat hij steeds meer zuiver winsten moet maken om zijn bedrijf rendabel te houden, zodat hij in verhouding nog meer vraagt voor zijn product, dan alleen door de gestegen kosten van arbeid te rechtvaardigen zou zijn.

Er komt echter een ogenblik, dat de arbeider geen arbeid meer kan vinden, omdat hij te duur is. Er komt eveneens een ogenblik, dat de producent zijn productie stil moet gaan leggen, omdat zijn prijzen te hoog worden en hij zijn producten niet meer voldoende kan afzetten - zij zijn te kostbaar geworden in verhouding, tot hetgeen zij bieden.

Ergens zal de loon en prijsspiraál staken. En dan blijkt, dat het zo belangrijk geachte "gezonde egoïsme" op de duur chaos zal veroorzaken. Daarin zal een ieder natuurlijk eerst trachten zichzelf ten koste van anderen materieel te

beoordelen. Dat is duidelijk. Nu is dit ook het geval.

Maar dan zie je, dat je daarmee niet verder komt. Je kunt, bij wijze van spreken, nu wel een t.v. stelen, maar wat heb je daaraan, wanneer de televisie niet meer uitzendt. Kun je ijskasten stelen, dan zijn die alleen nog ruimtevreters op het ogenblik, dat de electriciteitsmaatschappij staakt.

Samenhangen, onderlinge afhankelijkheid, zoals in de voorbeelden geïllustreerd, worden in de chaos snel duidelijker.

Dit betekent, dat men een stapje terug zal moeten doen in verband met het nu nog gezond genoemde egoïsme, om voort te kunnen bestaan. Vooral wanneer je beseft, dat menselijke waarden en belangrijkheden toch heel wat meer tellen, dan je op grond van het zuiver materialistische denken zou veronderstellen. Want ook in het functioneren van een gemeenschap spelen heel wat meer gevoelens een rol, dan u zoudt veronderstellen.

Dit betekent dat men, omdat anderen dit niet meer kunnen of willen doen, aansprakelijkheden op zich zal gaan nemen, ook zonder dat daar iets tegenover behoeft te staan.

Ik weet, dat dit een ineenstorting gaat betekenen van de maatschappij, zoals u die nu ziet. Het is erg vervelend, wanneer de leraren staken, dat ouders stellen de kinderen niet zonder meer zolang in de kou te kunnen laten staan en voorlopig zelf voor de klas gaan staan.

Nog lijkt dit onaanvaardbaar en beschouwt men het geven van onderricht niet alleen als de taak, maar ook het recht van degenen, die daartoe opgeleid zijn. Maar zodra de samenhangen in de maatschappij door een teveel aan gezond egoïsme wegvallen, zal men er anders over gaan denken.

Het kan dan voorkomen, dat een verpleger en een verpleegster samen een medische ingreep verrichten, eenvoudig omdat de specialist niet bereikbaar is, of staakt voor een hoger beloning van zijn kunde.

Dergelijke situaties zullen meer en meer voor gaan komen. Maar dit betekent ook, dat degenen, die hun verantwoordelijkheid op welke wijze dan ook niet wilden aanvaarden, meer en meer door de gemeenschap zullen worden uitgebannen. De engelsen kennen hiervoor een omvattende zegswijze: Sending them to Coventry. Wat betekent, dat je die mensen niet meer ziet staan. Een specialist, die gefaald heeft zijn verantwoordelijkheden juist te aanvaarden, mag lopen waar hij wil, maar niemand ziet hem staan, wil met hem spreken, wil iets aan hem verkopen. Men heeft geen interesse meer aan zo iemand, Laat die alles voortaan maar zelf uitzoeken. Maar ik garandeer u, dat na enige weken van dergelijke ervaringen, de man over de betekenis van gezond egoïsme en eigen rechten wel iets anders zal gaan denken.

Is dit voorbeeld u te erg? Neem dan de schoenenfabrikant, die uit winstoverwegingen schoenen maakt van karton en plastic. Nu doet men dit meer, dan u kunt vermoeden. Maar wanneer de mensen gaan beseffen, dat dit niet stevig, niet gezond en maar beperkt bruikbaar is, zal men dit product niet meer kopen. Wat blijft de fabrikant dan over? Failliet gaan? Daar zullen zijn arbeiders wel anders over denken, zeker wanneer zij beseffen, dat de man door zijn beleid zelf schuld is hieraan. Dan zullen de arbeiders niet alleen

de fabriek bezetten en eisen laten horen, maar ook zelf aan de slag gaan en een beter product gaan leveren. En steeds meer mensen zullen zich achter een dergelijke handelwijze stellen. Indien ik voorbeelden mag geven hiervan:

Horloge fabriek in Frans Zwitserland. De fabriek werd bezet door arbeiders, die de productie voortzetten en niet alleen uurwerken maakten, die kwalitatief gelijk waren aan en in enkele gevallen zelfs beter, dan die hun baas leverde, maar daardoor ook hun eigen lonen wisten te verdienen en de inkoop van nieuw basismateriaal mogelijk maakten. Deze mensen zijn door juridische middelen uiteindelijk van de fabriek verdreven. Maar reeds was toen gebleken, dat de arbeiders in eigen beheer niet alleen eigen lonen konden betalen, maar ook grondstoffen konden kopen en zelfs nog een beperkte aflossing op de in gebruik genomen machines zouden kunnen voldoen. Dit is duidelijk geworden.

Een glas en porseleinfabriek in België maakt producten. De fabriek was een staatsexploitatie, die gesloten zou worden, omdat de investeringen niet rendabel te maken zouden zijn. De arbeiders hebben ook hier de zaak bezet, geproduceerd en hun product op de vrije markt afgezet. Opeens bleek, dat het geheel wel rendabel kon functioneren, mede door het feit, dat de arbeiders zich baseerden op de mogelijkheid elk product ook inderdaad te kunnen verkopen en bepaald zware lasten voor beheerders e.d. wegvielen. Belangrijk is hierbij, dat men bij de verkoop van het product uitging van een reële prijsvorming, in overeenstemming met de werkelijke betekenis en waarde van het product en geen prijzen stelde, die willekeurig waren onder het motto, dat de naam van de fabriek dan ook nog eens extra goed betaald diende te worden. Indien de staat ook hier de arbeiders niet uit het bedrijf had gezet, waren de arbeiders wel degelijk geslaagd in het voeren van een eigen bedrijf op voldoende winstgevende basis.

Dit zijn slechts twee voorbeelden, door mij gekozen, omdat u de gegevens daarover in de pers kunt nazoeken. Maar denkt u, dat het daarbij alleen blijft? Indien steeds meer bedrijven gesloten worden onder het motto, dat de productie niet rendabel te maken is, terwijl de arbeiders wel in staat zijn tot een redelijk sluitende balans te komen, zullen in steeds meer gevallen de arbeiders het recht in eigen handen nemen en op hun eigen wijze de productie voortzetten.

Hoelang dacht u, dat de maatschappij nog kan zeggen tot de fabrikant: sluit jij je fabrieken maar, zoals je wilt, want het is uiteindelijk jouw bezit. Steeds meer mensen zullen achter arbeiders staan, die op hun eigen wijze een goed product maken, zelfs indien de eigenaars van de productiemiddelen het om welke redenen dan ook niet meer eens zijn.

Zoals men steeds meer de werkelijke waarde van een product zal gaan beseffen en zijn inkopen daarop zal gaan baseren en niet op reclame of de eisen van verkopers zonder meer. Reeds nu kopen steeds meer mensen buiten de veilingen om b.v. aardappelen van de boer, omdat de meerprijs, die de groenteboer vergt, te hoog is in verhouding tot de diensten, die worden verleend. Zoals men steeds meer beseft, dat de te hoge prijs voor vele levensmiddelen niet bij de producent veroorzaakt wordt, maar te danken is aan een te ingewikkeld veilingen en tussenhandelssysteem.

Nu zijn dit alles materiele zaken. Dit gebeurt nu en is bovendien reeds nu kenbaar als een steeds toenemende tendens. Indien dit alles inderdaad voert naar een handel, die berust op werkelijke waarden en fictieve beloningen steeds minder voor kunnen komen, zal ook de productie van de maatschappij steeds meer in de richting gaan, van hetgeen werkelijk nodig is.

Een boer, die zoveel melk moet produceren om een inkomen te winnen uit melkproductie tegen garantieprijs, zal al snel tot zichzelf zeggen: bij deze garantie zal ik iets meer leveren dan werkelijk nodig is, want zo verhoog ik mijn eigen inkomen. Maar een boer, die zijn melk zelf aan de verbruiker af zou moeten zetten, zal zijn productie afstemmen op zijn omzetmogelijkheden, omdat de productie hem anders veel te kostbaar wordt.

Zeker, allerhande fraai klinkende sociale regelingen vallen dan weg. Inderdaad. Maar de mens komt dan op een punt, waarop hij zal zeggen wel te willen produceren en zelfs zo goed mogelijk, maar dan wel alleen, wanneer dit zin heeft.

Een mens, die geestelijk rijper wordt, zal daarbij ook trachten zoveel mogelijk datgene te produceren in die kwaliteit, die anderen werkelijk verlangen en nodig hebben. De boer zal niet meer alleen naar verdiensten kijken, maar zal eerder voelen, dat hij melk, aardappelen en wat dies meer zij, wel voort moet brengen, zolang er mensen zijn in steden, die daaraan behoefte hebben en zelfs dergelijke zaken niet redelijk en voldoende kunnen voortbrengen.

Wanneer de motivering tot productie een andere wordt, zullen ook de samenhangen binnen de gemeenschap al snel grote wijzingen ondergaan.

Ik geloof, dat u, wanneer u rond u ziet, deze tendens in steeds grotere mate ziet voorkomen, ook al uit deze zich nu nog voornamelijk in besloten gemeenschappen. Ik herinner u aan de steeds meer voorkomende coöperatieve groepen in vooral z. Italia, die door gemeenschappelijke inkopen een systeem hebben opgebouwd, dat hen in staat stelt betere kwaliteiten te verwerven en zo ondanks de armoede van het merendeel van de deelnemers een betere gemeenschappelijke ontwikkeling en meer persoonlijke welvaart voor een ieder mogelijk maken. Wel is opvallend, dat het aantal verkrijgbare merken en producten beperkt wordt gehouden. Daarnaast zal men voor het geheel van de gemeenschap bepaalde producten liever zelf maken, zoals pasta, meelspijzen. Dezen koopt men niet meer van grote fabrieken. Het zelf vervaardigen is goedkoper, ook al vergt dit veel tijd. Die tijd heeft men immers.

Dezen kleine gemeenschappen functioneren door omgeving en mogelijkheden beter, dan elders nu reeds het geval zou zijn, maar zij hebben in ieder geval heel wat opgebouwd en verbeterd.

Indien deze neiging tot samenwerking over zou slaan naar n. Italia - wat overigens moeilijk te denken is voorlopig - zou de gehele nu bestaande machtsstructuur in dit land gebroken worden. De economische machten zouden een sterke terugslag ondergaan. Het Vaticaan zou b.v. half failliet zijn door een dergelijke ontwikkeling. Vele grote zaken zouden hun greep op de sociale ontwikkelingen verliezen en zelfs de

macht van de maffiosi zou gebroken worden.

Indien u beseft, wat er aan de hand is en niet blind bent voor de vele nieuwe gemeenschappen, die ontstaan en zich b.v. vestigen op de bijna geheel door mensen verlaten delen van het franse platteland, zal inzien, dat hetgeen ik zeg, niet overtrokken is. Wij zien steeds meer mensen met anderen samen nieuwe vormen van gemeenschap en samenleving vormen om zo wat geluk, wat vrede, wat innerlijk licht te kunnen vinden.

Wie niet geheel blind is, zal mij moeten toegeven, dat er ook nu, in deze dagen, reeds een omwenteling gaande is, die zakelijke en maatschappelijke zaken betreft, maar gelijktijdig het z.g. gezonde egoïsme een andere vorm geeft, die echter voor de nu algemeen nog verheerlijkte socioeconomische structuur niet bepaald gunstig is.

Zeker, enig egoïsme blijft altijd bestaan en elke mens zal in enkele opzichten altijd nog egoïst blijven, omdat hij nu eenmaal alleen kan denken in relatie met zichzelf. Abstract of objectief denken is voor een mens alleen dan mogelijk, wanneer hij bij het onderwerp van zijn gedachten zelve geheel niet betrokken is. In de meeste gevallen wil hij er dan echter niet eens over denken.

Ik meen met kleine voorbeelden uit de werkelijkheid duidelijk te hebben gemaakt, dat er een verandering gaande is. Volgens mij is het duidelijk, dat in de wijze, waarop nu dergelijke veranderingen zich voltrekken, ook de oplossing gelgen is voor vele economische problemen, omdat zo immers de economische samenhang als vanzelf van aard zal veranderen.

Kleine gemeenschappen maken reeds nu duidelijk, dat de mens in deze ontwikkeling de neiging kent zich vooral bezig te houden met eigen product en de wenselijkheid doet beslissen over zijn productie. om zo een zo groot mogelijke onafhankelijkheid t.a.v. de buitenwereld te bereiken.

Grote industrieën kunnen zo nooit voortbestaan, maar wanneer men alleen uitgaat van de werkelijke behoeften van de verschillende menselijke groepen, is deze benadering wel degelijk mogelijk en zelfs nuttig.

Mogelijkheid en tendens zijn volgens mij hiermede voldoende toegelicht. Ik wil hieraan toevoegen, dat binnen nieuwe gemeenschappen gemeenlijk een veel actiever geestelijk leven zal heersen. Vrij van egoïsme is dit natuurlijk nooit geheel. Maar dan wel van een gezonder vorm, dan men nu algemeen in het belang van de economie probeert te bevorderen.

Onaanvaardbaar, vooral wat de verandering betreft in de arbeidende stand? Vergeef mij, wanneer ik u hier wijs op het feit, dat arbeiders, die eens te samen met anderen voor eigen rekening hebben gewerkt, al is het maar tijdens een bezetten van een stilgelegde fabriek of iets dergelijks, nooit meer dezelfde zullen zijn van voorheen. Want zij hebben geleerd hun eigen werk en alles, wat daarmee samenhangt, anders te beschouwen. Zij zullen zelfs niet meer menen, dat anderen een product wel dienen te kopen tegen een bepaalde prijs, omdat zij daaraan werken en zo een bepaald inkomen willen verdienen.

Nogmaals: dergelijke veranderingen voltrekken zich overal op de wereld. Dus het blijft niet beperkt tot enkele voorbeelden, zoals u door mij werden gegeven.

Het betekent al te samen, dat het einde van de wereld, zoals u die nu kent, wel steeds dichterbij komt, maar dat dit niet het einde van de mensheid is, of het einde betekent van de aarde als bezielde en bevolkte planeet. Wat hopelijk voldoende is.

x Lagere consumptie betekent lagere investeringen, maar ook minder kans om b.v. ontwikkelingslanden op peil te brengen....

- Waarom wilt u eigenlijk een ontwikkelingsland op peil brengen? Welk peil bedoelt u daarmee? Over het algemeen zal men eigen maatschappij - met al zijn nadelen - het peil achten, waartoe men de onderontwikkelde wil verheffen. M.a.w.: die arme mensen mogen zich niet op hun eigen wijze ontwikkelen en gelukkig worden, maar zullen hun gemeenschappen moeten ontwikkelen tot een spiegelbeeld van de westerse maatschappij, die zoveel mensen, die daarvan deel uitmaken, zo hopeloos ongelukkig maakt?

Volgens mij is dit een verkeerde opvatting. Je moet niet stellen, dat men ontwikkelingslanden moet opvijzelen tot een consumptieniveau - want daarom gaat het in wezen nog het meest - zoals wij dit kennen.

Deel je kennis met die mensen, help hen desnoods zichzelf te helpen op de wijze, die zijzelf nu de beste achten. Maar waarom zouden die mensen moeten worden omgeschoold tot minderwaardig westerse mensen? Waarom zou een negervolk, dat nauwelijks aan het voortdurende gebruik van de assagaai ontgroeid is, opeens moeten beschikken over straaljagers en eigen oorlogspiloten? Wat is dat voor onzin?

Waarom moeten mensen, die eerst langzaam moeten gaan beseffen, hoe zij hun landbouw kunnen verbeteren en met hetzelfde werk meer opbrengst kunnen halen - wat voor hen gezien hun mentaliteit zal betekenen, dat zij wat meer tijd krijgen om te rusten en toch iets beter kunnen leven - opeens opsluiten in grote fabrieken, die je voor hen bouwt om tegen wat meer geld veel meer beperkingen, ontevredenheid en ongeluk te vinden?

Ik dacht, dat, al geef ik toe, dat het in uw vraag aanwezige denken in het westen een grote rol speelt, de zaken toch anders liggen.

Verminderde consumptie betekent ook een andere wijze van leven. Die andere wijze van leven heeft kennelijk zijn voordeel. Bepaalde volken in b.v. de noordelijke Andes, maar evengoed in Georgië, Mongolië, blijken zeer veel zeer ouden te tellen. Het blijkt, dat dergelijke mensen intens, eenvoudig leven, weinig consumeren volgens uw normen, maar heel gelukkig zijn.

Deze mensen zijn voortdurend intensief bezig en hebben nog nooit gedacht over een 6-daagse of zelfs 5-daags: werkweek. Maar daar staat tegenover, dat zij in hun werk nog werkelijk plezier hebben en zonder dit werk niet eens zouden willen leven.

Eenvoudige mensen zijn vaak mensen, die hun leven tot een geheel hebben gemaakt en niet tot een tweeledigheid, bestaande uit het vervloekte maar noodzakelijke werk aan de ene kant en het verheerlijkte maar niet altijd bevredigende nietsdoen en gelduitgeven aan de andere kant.

Deze mensen tonen een grotere tevredenheid, zijn gelukkiger en bereiken zelfs een hogere gemiddelde leeftijd dan in uw westerse maatschappij, die toch veel betere medische verzorging kent.

Daarnaast blijken deze groepen beter in staat te zijn zichzelf te vermaken, bezitten gemeenlijk een grotere geestelijke diepgang, maar drukken zich natuurlijk niet zo mooi uit, als bij u gemeenlijk het geval is.

Ik dacht, dat vele van de z.g. onderontwikkelde volkeren, die nu door het medelijdende westen ontwikkeld worden, hierdoor in feite in een situatie worden gebracht, waarbij hun leven niet wordt verlengd maar verkort, ook al zal het aantal zieken minder, het aantal doden zeker snel groter worden.

Zo bezien lijkt het mij niet juist om te stellen, dat u zoveel voor die derde wereld moet doen. U zoudt die derde wereld de kans eens moeten geven iets voor zichzelf te doen. Dat heeft deze zelfde wereld, die al die arme landjes economisch koloniserend tot een soort pseudo U.S.A. of Nederland wil maken in feite nooit gedaan.

Men heeft altijd geëxploiteerd en doet dit in feite nu nog vaak onder het mom van ontwikkelingshulp. Exploiteer niet meer, maar laat de mensen in die landen hun zaken op hun eigen wijze opknappen. Sta hen toe zelf de prijzen voor hun producten te bepalen. Indien zij te duur worden, beperkt je eenvoudig je verbruik en wanneer zij uitroepen, dat zij meer willen verdienen, rijker willen worden, maak hen dan duidelijk, dat zij dit niet middels bedelpartijen zullen bereiken, maar eenvoudig meer zullen moeten doen en betere waar voor hun geld moeten leveren.

Hopelijk is dit voldoende.

x Acht u de mensen in staat tijdig te beseffen, dat zij geen gebruik meer moeten maken van wapengeweld zoals brandbommen enz.?

- De mensheid als geheel wel. Er zijn zeer veel mensen, die steeds meer tegen geweld zijn. U vergeet daarbij echter, dat de menselijke maatschappij, zoals die leerlang heeft bestaan, zeker meer dan 10 eeuwen lang gebaseerd is op macht. Macht krijg je door het bezit van meer en betere wapens dan anderen. Dat heeft men vroeger reeds beseft, ook wanneer de eerste wapens meer tegen dieren dan tegen mensen gebruikt werden.

Mensen willen macht bezitten. Om macht te hebben, moet je wapens hebben. En zolang er mensen zijn, die bereid zijn alle wapens te gebruiken, representeren wapens in uw wereld inderdaad enige macht. Macht komt uit de loop van een geweer, om een dierbare overledene gedeeltelijk juist te citeren.

Wanneer de mensen macht niet meer aanvaarden, zodat alleen vernietiging of erkenning van vrijheid mogelijk worden, zal er een ogenblik komen, waarop men met wapens niet veel meer bereiken kan.

Men heeft zeker in deze periode nog vele revoluties met wapengeweld kunnen onderdrukken, zoals b.v. in Hongarije. Maar men beseft kennelijk niet, dat men de innerlijke veranderingen in de mensen daardoor eerder bespoedigd heeft dan vertraagd.

De innerlijke evolutie wordt sterker en sneller. Wanneer men gaat beseffen, dat alle macht door wapens gelijktijdig

resulteert in een verwerping van degene, die zijn macht op wapengeweld baseert en een stille tegenstand oproept, die met wapens niet meer te bestrijden is, zullen echter steeds minder mensen van wapens gebruik willen maken.

Wat betekent, dat het wapengeweld op aarde uit zal sterven, naarmate de machtbehoefte, de behoefte om anderen te zeggen, wat zij moeten zijn, wat zij moeten doen en hoe zij moeten leven, afneemt. En dat zal, zoals u zult begrijpen, maar heel langzaam gebeuren.

Er zal dan ook een geheel andere menselijke maatschappij zijn ontstaan op aarde, voor de mensen de laatste wapens tot ploegen om gaan smeden, dat kunt u van mij aannemen.

Na deze kleine discussie kan ik het onderwerp nu voor u af gaan sluiten. Uit het voorgaande zult u wel begrepen hebben, dat wij in de geest grote belangstelling hebben voor alles, wat er rond u gebeurt.

Juist omdat wij dit doen, menen wij ons terecht te mogen verzetten tegen alle defaitisme, zelfs tegen de gedachte, dat de wereld binnenkort onder zal gaan. De wereld zelf vergaat niet, ook al veranderen op korte termijn vele menselijke zaken, verdwijnen vele situaties, die nu nog blijvend worden geacht, na korte tijd reeds in het verleden. En vele beginselen, die zich nu nog onaantastbaar achten, worden op korte termijn van een bron van macht tot een bron van krachten voor nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen.

Dit zijn feiten. Maar de mensheid en de aarde vergaan voorlopig niet, uw wereld zal niet ondergaan in atomaire explosies, de mensen worden niet uitgeroeid door gif of wapengeweld. Zelfs aan de zeer menselijke neiging meer te eisen dan men kan verwerven, zal deze mensheid voorlopig nog niet ten ondergaan.

U zult zich er echter bij neer moeten leggen, dat de mensen veranderen, u zult moeten aanvaarden, dat voor steeds meer mensen innerlijke waarden en krachten een toenemend belangrijke betekenis verwerven, terwijl stoffelijke toestanden en zaken, die nu nogal belangrijk schijnen te zijn, langzaam maar zeker geheel terzijde worden geschoven.

Ik meen de toekomst het beste als volgt te kunnen omschrijven: Door een toenemend extremisme allerzijds zal men het denken in uitersten gaan vrezen en vermijden. Hierdoor zal men komen tot een levenshouding, waarin een zo groot mogelijke harmonie met anderen en gelijktijdig een zo groot mogelijke vrijheid van leven en denken voor eigen ik de belangrijkste zaken van het leven worden.

Daar de eenling steeds meer leert zichzelf en eigen beleven te benaderen als een eenheid, zo niet eigen geluk of ongeluk aan de buitenwereld wijtende of bindende, zal het menszijn een nieuwe inhoud krijgen.

Bevolkingstal en verbruiksmogelijkheden zullen af gaan nemen, maar ook de behoeften van de mensen nemen af. De mensen zullen bovendien zich steeds vindingrijker tonen en kleine gemeenschappen gaan stichten, waarin zij te samen met anderen een wezenlijke harmonie kunnen vinden.

Dit alles had ik u voor willen leggen. Ik meende, dat dit actueel en belangrijk genoeg was en van meer belang dan b.v. een ingaan op de laatste begroting van Nederland. Die

in mijn ogen een lach ertje is, daar men kennelijk er van uitgaat dat, zo men iets minder uitgeeft dan het grote tekort, dat men nu heeft, men het komende jaar over de middelen zal beschikken, waardoor men grotere tekorten kan aanvaarden. Wat natuurlijk onzin is....

Dergelijke dingen zijn trouwens niet van overwegend belang. Men zou volgens mij minder moeten vechten over hetgeen het nederlandse volk het volgende jaar al dan niet uit zal geven, maar zich eerder bezig moeten houden met de vraag, wat dit volk nu werkelijk wenst. Want de werkelijke wensen van de mensen zullen meer bepalend zijn voor de toekomst van uw land dan alles, wat zo mooi en te ampel besproken is - of men zich dit nu realiseren wil of niet.

Daarom meende ik, dat iets dergelijks niet actueel en belangrijk zal zijn. Wel actueel en belangrijk is, bezien vanuit mijn wereld, de kunst van het nieuwe beleven, die ik bij steeds meer mensen zie ontstaan. Dit heb ik dan ook op de voorgrond willen plaatsen.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u een aangename en geestelijk vruchtbare avond verder toe.

-0-0-0-0-0-

Goeden avond, vrienden.

Mogelijk hebt u een idee voor een onderwerpje?

De filosofie der vrijheid?

x
- Inderdaad, vrijheid is een filosofie en geen praktijk. Want hij, die denkt, dat hij vrij is, beseft niet, hoezeer hij gebonden is en hij, die meent zichzelf te kunnen bepalen, vergeet, dat hij zichzelf reeds bepaald heeft van het eerste begin van zijn stoffelijk bestaan af, zo gebonden zijnde aan een verleden, dat zijn toekomst mede voor hem grotendeels heeft gefixeerd.

Men kan stellen, dat vrijheid iets is, wat een ieder na dient te streven, maar een volk, dat vrij is naar eigen opvattingen, heeft alleen zijn oude regeerders verworpen en krijgt nu te maken met macht hebbers, die het klappen van de zweep nog moeten leren, zodat men zeker niet veel beter af is dan voordien.

Mensen, die roepen om een eigen staat, zijn gemeenlijk mensen, die de staat, waarin zij zelf verkeren, verkeerd inschatten. Want wat is die vrijheid eigenlijk?

Vrijheid is het gevoel, dat alles wat je doet, mede uit jezelf voortkomt. En dat is alles. Maar je kunt nooit iets doen, wat zonder invloed blijft op de wereld, waarvan je deel bent. En ondanks al je willen zul je nooit dingen kunnen waarmaken, die indruisten tegen je eigen wezen en de wetten van de wereld, waartoe je behoort. Probeer maar eens, te vliegen als een vogel zonder gebruik van hulpmiddelen. Indien u niet al te hoog start, zullen uw builen u wel duidelijk maken, zo weinig vrij u bent om alles, wat u wilt, ook in werkelijkheid om te zetten.

En wanneer u denkt, dat u zu hard kunt lopen als een

hazewind, maken de feiten u wel duidelijk, dat dit niet binnen het kader van uw mogelijkheden ligt. Zelfs wanneer u rond de gehele wereld zoudt kunnen teleportereren, zoudt u nog niet zo hard kunnen lopen of zo goed kunnen leren apporteren, als een windhond.

Het grote probleem is altijd weer, dat men spreekt over vrijheid en denkt aan een zichzelf zijn en al, wat men werkelijk wil, waar kunnen maken. Ook het jezelf zijn heeft in uw wereld weinig zin: bereikbaar is het alleen maar, wanneer er geen anderen zijn, waarop een response noodzakelijk is. Maar wanneer er geen anderen zijn om mee in contact te treden, verveelt men zich zozeer in eigen gezelschap, dat men op zoek gaat naar anderen.

Waarbij men vergeet te beseffen, dat contact met anderen zelfbeperking betekent, zodat je nooit geheel en zonder beperkingen of voorbehoud in uiting jezelf zult kunnen zijn, zolang je contact hebt met anderen.

Geestelijk is het al evenzo. Je kunt natuurlijk stellen, dat je God wilt zien. Maar wanneer je nu niet in staat bent deze waarneming te verdragen, heb je de rest van de eeuwigheid nodig om bij te komen van de klap. Zelfs wanneer je dit zou kunnen doen naar eigen vrije wil, zou uitgaande van eigen wezen deze ervaring onaanvaardbaar zijn. Onvrijheid ontstaat op het ogenblik, dat onze voorstellingen en de daaruit voortkommensen begeerten niet in overeenstemming zijn met de werkelijkheid.

Maar maak dit de mensen eens duidelijk. De meeste mensen begeren en willen alleen dingen, die zij nog niet kennen, met als gevolg voortdurende teleurstellingen, die men toch niet wenst en zo tegen eigen wil in schijnt te moeten ondergaan.

Daarom zou je ook kunnen vragen, wat vrijheid in feite anders is dan het vermogen eigen ik dermate te beheersen en te beperken, dat men gelukkig kan zijn binnen eigen mogelijkheden.

Wanneer je zou zeggen: ik ben alleen vrij in de eeuwigheid, dan zeg je heel iets anders. Ik ben immers deel van alle dingen en dus ook van alle mogelijke ervaringen. Ikzelf, als afzonderlijk wezen, levende als eenheid te midden van andere eenheden, zal nooit alles kunnen beleven, alles waar kunnen maken.

Wanneer je echter eenheid met het al bereikt, dat is elke ervaring van een deel van het al voor het ik eveneens kenbaar en beleefbaar. Je kunt je ervaringen zelfs met anderen delen.

Er bestaat dus wel een werkelijke vrijheid, maar deze is geestelijk van aard en berust op de eigen mogelijkheid zich een te gevoelen, eenheid te verwerven met al het zijnde. Maar ja, hoe kom je zover, wanneer ieder geheel een wil zijn met al het zijnde onder voorwaarde, dat al het zijnde alleen omvat, wat men er nu reeds van verwacht? Dit immers komt maar zeer zelden voor, zodat vele mensen, die zeggen op deze wijze te streven, geen eenheid met het zijnde kunnen verwerven, omdat zij te beperkt zijn om het zijnde als een werkelijkheid, die los staat van eigen begeren en denken, te beseffen.

De werkelijkheid van onze kosmische vrijheid bestaat uit ons deel hebben aan alle kracht, alle gebeuren, alle uiting

met de beperkende bepaling, dat wij de begrensde persoonlijkheid, die wij naar buitentoe onszelf en anderen voorgoochelen, tijdelijk geheel prijs kunnen geven.

Werkelijk vrij kan alleen diegene zijn, die de grenzen van zijn eigen persoonlijkheid tijdelijk vergeet en zo wegvaagt. Hij kan alle sferen en werelden doorkruisen, kan elke vorm van zijn als ik beleven en deel hebben aan alle licht, dat in de kosmos bestaat, maar zelfs met een vol besef van de bron van alle dingen, zal hij niet gelijktijdig dit beleven en het eigen beperkte ik in eigen bewustzijn kunnen handhaven.

Zelfs in de kosmos is vrijheid dus in feite iets, wat berust op de mogelijkheid tot kiezen uit het bestaande, uit de aanwezige mogelijkheden. Je zult vrijer zijn, naarmate je duidelijker beseft, wat werkelijk voor jou van betekenis is en wat niet. Zo kan een mens in een stoffelijk leven zelfs zeer veel waar maken, dat voor hem belangrijk is.

Maar een ieder, die bereikt, wat hij wil, zal, terugziende, toe moeten geven, dat hij voor dit bereiken ook heel veel heeft opgeofferd. M.a.w.: men heeft een keuze gemaakt.

Ook in de materie heeft men de vrijheid te kiezen uit eigen mogelijkheden volgens eigen besef. Geestelijk hebben wij zelfs het vermogen het gekozene volledig en onmiddellijk te beleven.

Wij kiezen echter nog en zijn dus niet werkelijk één met het Al. Eerst wanneer wij niet meer kiezen en niet meer zeggen: ik wil, ik kies, ik wijs af of neem aan, zal een intenser ervaren mogelijk zijn, waarbij het geheel van alle beleven bepaald wordt door ons wezen, door hetgeen wij zijn en niet door datgene, wat wij middels bewuste processen uit het geheel van onze belevingen en mogelijkheden plegen te selecteren.

Filosofie van de vrijheid? Vreemd. Jonge mensen hoor ik in naam van de vrijheid eisen, dat zij datgene, wat zij willen bestuderen, kunnen bestuderen volgens hun eigen wensen zonder ingrijpen van anderen, waarbij zij alle mogelijkheden en middelen wensen om voort te gaan op de wijze, die hen het beste bevalt. Maar dit is geen vrijheid, want langs deze weg zul je nooit werkelijk meer kunnen zijn dan anderen- iets wat meespeelt bij elke studie.

Je kunt nooit de meerdere zijn van degene, van wie je alles aan moet nemen, wat je nodig hebt. Ontvangen betekent veelal mede een beperken van eigen vrijheid.

Vrijheid is het vermogen een eigen keuze te maken, zonder daarbij gehinderd te worden door de opvattingen van anderen. En de eerste waarde van vrijheid is altijd weer een innerlijke: men kan alleen gelukkig zijn, wanneer men innerlijk vrede kent en harmonie ervaart. Uiterlijkheden zijn dan van minder belang en kunnen het beleven maar beperkt beïnvloeden.

Vrijheid is dan ook volgens mij niet het vermogen om alle omstandigheden geheel te beheersen, maar eerder de wijze, waarop een mens zijn eigen bestaan bewust beleeft. Waarmede ik tot mijn spijt moet eindigen.

Goeden avond.

(sterk bekort)

d.d. 15 oktober 1976

-0-0-0-0-0-